

J. MONTHEILET: LES INSTITUTIONS MILITAIRES DE LA FRANCE. (1814—1932.) 2. éd. Paris, Alcan 1932. 472 str. 35 fr.

Montheiletova kniha není jen dějinami francouzských vojenských zřízení od 1814 do 1932. Jejím podtitulem by mohlo být: Demokracie a armáda. Řekl-li generál Chanzy: „V organisaci armády se nedělá demokracie“, tvrdí M., že vojenská zřízení jsou stálá a silná jen potud, pokud vyrůstají přirozeně ze zřízení sociálních. Feudální doba měla feudální armádu, Ludvík XIV. měl armádu monarchistickou, od Revoluce však spěje vývoj k demokracii. Vyjádřil to nejlépe Fustel de Coulanges, který v obležené Paříži napsal r. 1870: „Mezi politickými a vojenskými zřízeními je nutné pouto. Ať je vláda jakákoli, shoda mezi těmito dvěma zřízeními zaručuje jejich stálost; neshoda vede nutně k revoluci. Není-li armáda utvořena podle obrazu státu, vytvoří si za krátko stát podle obrazu svého.“

M. ukazuje ve svém spisu, jak se v tomto směru vyvíjela Francie. Demokracie se mu ve vojenském řádu projevuje hlavně obecnou povinnou vojenskou službou, která vrcholí v odzbrojeném národu, v milici. Tato demokratická zásada narážela ve Francii stále na odpor stálé armády žoldnéřské, kterou Francie zdělila z minulých století. Tato stálá armáda, udržovaná sociálně silnými třídami spíše proti vnitřnímu nepříteli a hodící se nejvýše pro menší války minulých věků, neodpovídala konfliktům XX. století, v nichž celé národy bojovaly o existenci. Přes to se však tato stálá armáda žoldnéřská snažila udržet a dařilo se jí dlouho oddalovat změny, které do vojenských zřízení přinášela demokracie. To byla především zásada obecné branné povinnosti, která je ve Francii až od r. 1871, dále zásada veliké rezervní armády, která se objevuje po prvé r. 1868, ale kterou provádí vlastně až Freycinet v l. 1890—1892.

M. líčí, jak proti těmto dvěma demokratickým zásadám Francie, politicky stále se demokratisující, napodobovala ve vojenském zřízení militaristický duch Pruska. Sice od r. 1872 zavádí povinnou službu a zvyšuje mobilizační stavy, ale pod tlakem stálé armády stanoví příliš dlouhou služební dobu a klade příliš velký důraz na kasárenský drill. R. 1872 zvítězila demokracie jen na půdě idejí, ale na půdě fakt zůstala téměř všude stará organizace stálé žoldnéřské armády.

Byl to hlavně Thiers, který svou autoritou a vysokým úřadem brzdil demokratický vývoj armády. Nechtěl mít „obecnou povinnost, která by rozpálila všechny hlavy a dala do rukou pušku všem socialistům. Chtěl mít žoldnéřskou armádu málo početnou, ale kvalitní.“ Thiers podlehl klamným názorům francouzské generality, která tvrdila, že vojenské a mravní kvality armády se dosáhne jen dlouhou službou v kasárnách, která se stavěla proti výcviku v cvičných táborech a pohrdala rezervami. Ještě 1912 psal plukovník Driant, že první velká bitva aktivního vojska rozhodne o příští válce, která ostatně bude krátká. Podobných omylů bylo ve vedení stálé armády více. R. 1910 řekl na př. ředitel Válečné školy, že aeroplány jsou jen sport, ale pro armádu že nic neznamenají. Francouzští vojenští odborníci upadli před válkou do přílišného materialismu. Šlo jim jen o to, aby nahnali co nejvíce lidí na dobu pokud možná nejvyšší do kasáren. Zapomínali, že armáda není stroj, že je především živým organismem, který čerpá sílu z celého národa a že vojenské zřízení musí odpovídat zřízení politickému a sociálnímu. Proto také stálá armáda počátkem světové války zklamala. Zklamáním byly vlastně už veliké manévry r. 1913, kdy ani obhájci kasárenské armády nemohli už zavřít oči a musili doznat, že dosavadní systém se neosvědčil, poněvadž voják, přes dlouhý pobyt v kasárnách, neumí nic nebo jen velmi málo. Kromě toho kasárenská rutina ochromo-

vala veškeru iniciativu. Důstojníci nebyli zvyklí velet větším jednotkám a velení umělo vládnout jenom stavům, které mělo v kasárnách a které cvičilo v historických úlohách starých žoldněřských armád. Tato armáda vojenského, nikoli však válečného ducha, zklamala ovšem r. 1914, kdy stály proti sobě národy a nikoli už jen vojska vyšlá z kasáren. Trvalo to však tři léta, než se zlomil škodlivý vliv kasárenské armády.

Poválečné zkušenosti nejsou přes to lepší. Návrh „obecné organizace národa pro případ války“, tedy jakýsi návrh celého národa v boji, přijala sice sněmovna, ale senát jej zkomolil tak, že se k němu sněmovna už nechce znát. Pokud se týká stálé armády, byla sice snížena služební doba na rok, ale organizační zákon o armádě z r. 1927 zachovává stále staré prvky bývalých žoldněřských a kasárenských armád. Byl obětován téměř úplně racionelní výcvik, jen aby se zachránila kasárenská výchova, která prý jediné dává „vojenského ducha“. A tak Francie, která by mohla postavit sto divisí, dobře vycvičených a mravně kvalitních, má armádu dvaceti divisí, s prostředním výcvikem a výzbrojí. Je v ní mnoho vojáků, kteří jsou vlastně úředníky, stojí mnoho peněz, přináší Francii výtky militarismu a přes to je obava, že v hodině nebezpečí nebude mít Francie pravé vojáky a pravé vůdce.

V závěru nastiňuje autor organizaci miliční soustavy v rámci Společnosti národů a odzbrojení. Počítá tu s milicí o omezené mobilizační možnosti, která by byla, v duchu čtvrtého Wilsonova bodu, pouze ochranou vnitřní bezpečnosti. Pro bezpečnost vnější by nastoupila jakási mezinárodní policie, což by byly značně omezené kontingenty stáلهo vojska, z něhož by byla vždy část k dispozici Společnosti národů.

Otázky zbrojení a odzbrojení jsou dnes tak běžné, že M-ova kniha zaujme i neoborníky. Zejména však z ní mohou čerpat ti, kteří mají dbát o racionelní organizaci armády.

Jk.

BIBLIOGRAFIE.

ČESKÁ.

- BENEŠ (E.). — Reč k Slovákům. O naší národní přítomnosti a budoucnosti. (Československá jednota s hlediska mezinárodní politiky.) V Bratislavě, kom. Orbis 1934. 76 ss. Kč 2'50.
- DUŠEK (J.). — Speciální kurs pro funkcionáře a zaměstnance družstev stavebních. Díl I. V Praze, Unie čl. družstev 1933. 96 str. 30'—.
- ELEKTRISACE Československa. V Praze, ESČ 1934. 24 str. 12'—.
- ENGLIŠ (K.). — Světová a naše hospodářská krise. Praha, Borový 1934. 217 str. 25'—.
- FREUNDLICOVÁ (E.). — Racionalisace oběhu zboží. V Praze, Unie čl. družstev 1933. 40 str. 1'—.
- GIDE (Ch.). — Solidarita či charita. V Praze, Unie čl. družstev 1934. 16 str. 1'—.
- HAJŠMAN (J.). — Česká mafie. 2. nezm. vyd. Praha, Orbis 1934. 275 str. 34'—.
- HARTWIG (Th.). — Vývoj společnosti k socializmu. V Trnavě, Bežo. 70 str.
- HERBEN (J.). — T. G. M. Malé historicky o velkém muži. Praha, Orbis 1934. 98 str. 15'—.
- HLADKÝ (J.). — Druhá generace. Naléhavé kapitoly k řešení hospodářské a politické krise. Praha, kom. Svěcený 1933. 23 str. 2'—.
- HOBZA (A.). — Úvod do mezinárodního práva mírového. V Praze 1933. 262 str.
- HRAZDIL (A.). — Střední školství ve dvanácti státech evropských. V Praze, Státní nakladatelství 1934. 180 ss. 22 Kč.
- CHALUPNÝ (E.). — Sociologie. Díl I. Základy. 2. vyd. n. zprac. a zn. rozš. Sv. 2. Vědecká metoda. Sociologie a život. V Praze. kom. Melantrich 1933. 228 str. 35'—.
- KALVODA (L.). — Dnešní Habeš s hlediska hospodářského a obchodního. Praha, Orient. ústav 1933. 25 str. 5'—.
- KRAUS (J.). — Slovensko a vztah československý. V Praze, Československá Obec Sokolská 1934. 27 ss. Kč 1'80.
- KROFTA (K.). — Dějinné základy naší samostatnosti. V Praze 1933. 22 str. 4'—.
- KUDELA (J.). — Masaryk, vychovatel legií. V Praze, Svaz čs. důst. 1934. 39 str. 4'—.